

เงินภาษีสุราและเครื่องดื่ม พ.ศ. 2517 ซึ่งกำหนดให้จัดสรรตามจำนวนประชากรในแต่ละเขตท้องถิ่น

ปัญหาเกี่ยวกับภาษีสุราและเครื่องดื่มของท้องถิ่นนั้น มีสาเหตุสำคัญเพียงประการเดียวที่น่าจะพิจารณาปรับปรุงแก้ไข กล่าวคือ ก่อนที่กรมสรรพสามิตจะส่งมอบรายได้ให้เป็นของท้องถิ่นนั้นได้หักค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บไว้สูงถึง 10% ของเงินจำนวนเงินภาษีท้องถิ่นที่เก็บได้ ซึ่งต่างกับภาษีประเภทอื่น ๆ ที่รัฐบาลจัดเก็บให้ที่หักค่าใช้จ่ายไว้เพียง 5% เช่น ภาษีการค้า ภาษีบำรุงเทศบาล ภาษีน้ำมัน

ในปีงบประมาณ 2523 ปรากฏว่า กรมสรรพสามิต

- หักค่าใช้จ่ายไว้ เป็นจำนวน 50.95 ล้านบาท
- ส่งมอบให้ท้องถิ่น 858.51 ล้านบาท

7. ภาษีน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันซึ่งทำในราชอาณาจักร เป็นรายได้ท้องถิ่นตามพระราชกำหนดจัดสรรเงินภาษีสุราและเครื่องดื่ม ให้แก่ราชการส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2522 มีกระบวนการจัดสรรเช่นเดียวกับภาษีสุราและเครื่องดื่ม

ปัญหาเกี่ยวกับภาษีน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมันนั้น เป็นปัญหาที่ต่อเนื่องมาจากภาษีการค้า กล่าวคือ

1. เดิมท้องถิ่นได้รับภาษีจากน้ำมันในรูปของภาษีการค้า ซึ่งรัฐบาลเรียกเก็บเพิ่มให้ท้องถิ่นร้อยละ 10

2. ต่อมาได้มีการยกเลิกการเรียกเก็บภาษีการค้าจากน้ำมัน และกำหนดให้เรียกเก็บภาษีน้ำมันตามพระราชกำหนดภาษีน้ำมันและผลิตภัณฑ์น้ำมัน ซึ่งทำในราชอาณาจักรแทน

3. ได้กำหนดให้ภาษีน้ำมันเป็นรายได้ของท้องถิ่นประเภทใหม่ โดยให้เรียกเพิ่มขึ้นเพื่อเป็นรายได้ท้องถิ่นเพียงร้อยละ 1

4. การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ ทำให้

4.1 ฐานที่มาของรายได้ จากภาษีน้ำมันขยายเพิ่มขึ้น

4.2 อัตราส่วนร้อยละของภาษีจากน้ำมันที่เคยเป็นรายได้ของท้องถิ่น ลดลงจากร้อยละ 10 ลงเหลือเพียงร้อยละ 1

5. จากการพิจารณาข้อมูลด้านรายได้จากภาษีที่เปลี่ยนแปลงครั้งนี้ (เมื่อเดือนพฤษภาคม 2522) โดยพิจารณาข้อมูลของกรมสรรพสามิตและสำนักงบประมาณแล้ว ปรากฏว่า ท้องถิ่นขาดรายได้ไปประมาณ 70.3-100.0 ล้านบาท ในปี 2522 ซึ่งจำนวนการขาดรายได้จากการเปลี่ยนแปลงนี้จะแปรผันตามจำนวนภาษีน้ำมันซึ่งจัดเก็บได้

6. ในปีงบประมาณ 2523 ท้องถิ่นได้รับภาษีน้ำมัน โดยจัดสรรเฉลี่ยตามจำนวนประชากรเช่นเดียวกับภาษีสุราและเครื่องดื่มเป็นเงิน 51.50 ล้านบาท เท่านั้น

(6) แนวทางและแนวโน้มของการปรับปรุงรายได้และการจัดเก็บรายได้

ดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นว่า การพิจารณาแก้ไขปัญหากับรายได้และการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่น นั้นมีวัตถุประสงค์สำคัญที่จะเพิ่มพูนรายได้ให้มีมากยิ่งขึ้น และเป็นไปได้อยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้ ไม่เลื่อนลอยหรืออยู่ในความนึกคิดที่ห่างไกลจนเกินไป จนไม่อาจเป็นไปได้ ในสภาพการณ์ปัจจุบันแล้วนั้น ยังต้องคำนึงถึงหลักการที่ว่า “การที่ท้องถิ่นมีรายได้น้อยย่อมหมายถึงว่า ความเป็นอิสระในการปกครองตนเองมีอยู่น้อย” เพราะถ้าท้องถิ่นจัดเก็บรายได้ไม่พอเพียง รัฐบาลก็จำเป็นต้องรับภาระในการช่วยเหลือโดยการให้เงินอุดหนุนท้องถิ่นมากขึ้น และในลักษณะนี้รัฐบาลก็จำเป็นต้องเข้ามามีบทบาทในการควบคุมดูแลการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ และมีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องกำหนดระเบียบวิธีการปฏิบัติมากขึ้น จนทำให้เกิดความรู้สึกว่า ความเป็นอิสระทางการเงินของท้องถิ่นมีน้อย

การพิจารณาปรับปรุงรายได้ และการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นนั้น เมื่อพิจารณาจากรายละเอียดที่กล่าวแล้วทั้งหมดจะเห็นว่า แหล่งที่มาของรายได้ที่ควรปรับปรุงเพื่อเพิ่มพูนรายได้ท้องถิ่นในลำดับแรกนั้นได้แก่ ภาษีอากร ทั้งนี้เพราะ

1. ภาษีอากรเป็นที่มาของรายได้ที่สำคัญที่สุด และขณะเดียวกันยังมีจุดอ่อนที่สามารถปรับปรุงแก้ไขได้อีกมาก
2. การเพิ่มรายได้จากภาษีอากร จะสามารถเพิ่มรายได้ให้แก่ท้องถิ่นได้เป็นการทั่วไป ถึงแม้จะไม่เท่าเทียมกันทุกแห่งก็ตาม
3. ถ้าพิจารณาในด้านท้องถิ่นเองแล้ว การจัดเก็บรายได้นั้นใช้ค่าใช้จ่ายน้อยกว่าการเร่งรัดปรับปรุงรายได้ประเภทอื่นเช่น เทศพาณิชย์ หรือรายได้ประเภทอื่น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงรายได้จากภาษีอากรนี้ จะต้องคำนึงถึงภาระภาษีอากรที่จะตกอยู่กับประชาชนด้วย

นอกจากภาษีอากรแล้ว การปรับปรุงรายได้ประเภทอื่น ๆ ก็จำเป็นและมีความสำคัญต่อท้องถิ่นอยู่ไม่น้อย ซึ่งถ้าพิจารณาดูจากสถิติรายได้ประเภทต่าง ๆ แล้ว จะเห็นว่ารายได้มากกายน่าจะได้มีการพัฒนาควบคู่กันไปด้วย อาทิ รายได้จากสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์ เป็นต้น ในปีงบประมาณ 2522 เป็นรายได้เพียงร้อยละ 0.42 ของรายได้เทศบาลทั่วราชอาณาจักรเท่านั้น สำหรับรายได้จากเงินอุดหนุนของรัฐบาลนั้น จากแนวโน้ม

ของรัฐบาล ที่ได้กล่าวมาแล้วก็เห็นได้ว่า ในระยะเวลาอันใกล้นี้การเพิ่มรายได้จากเงินอุดหนุนให้มากขึ้น มีแนวโน้มค่อนข้างเป็นไปได้ยาก ประกอบกับปัจจุบัน ท้องถิ่น (เทศบาล) ได้รับเงินอุดหนุนจากรัฐบาลในอัตราค่อนข้างสูงถึงระหว่างร้อยละ 35-40 ของรายได้ทั้งหมดอยู่แล้ว นอกจากนี้การให้เงินอุดหนุนมาก ๆ อาจทำให้เกิดความรู้สึกว่าท้องถิ่นขาดอิสระทางการเงินอยู่ไม่น้อย

ในการปรับปรุงรายได้และการจัดเก็บรายได้เทศบาลนั้นพิจารณาเห็นว่า ควรวางแผนทางดำเนินงานไว้ 5 ประการดังนี้ คือ

1. ปรับปรุงแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวกับรายได้ท้องถิ่นที่ใช้อยู่ ในปัจจุบันให้รัดกุมมีประสิทธิภาพ และเอื้ออำนวยต่อการจัดเก็บรายได้ของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่น
2. ปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่นให้มีมากยิ่งขึ้น
3. ปรับปรุงโครงสร้างภาษีอากร โดยการเพิ่มประเภทภาษีอากรบางประเภทที่คาดว่า ท้องถิ่นสามารถบริการการจัดเก็บได้ สอดคล้องกับบรรยากาศทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในปัจจุบัน และนอกจากนี้ควรเพิ่มประเภทภาษีเสริม (Surcharge taxes) บางอย่างที่เหมาะสม
4. สนับสนุนการพัฒนารายได้ประเภทต่าง ๆ ของท้องถิ่น อาทิ รายได้จากสาธารณูปโภคและเทศพาณิชย์ รายได้จากทรัพย์สิน แหล่งเงินกู้ต่าง ๆ เป็นต้น ทั้งนี้ ต้องพิจารณาเป็นรายได้ท้องถิ่น ๆ ไป ทั้งนี้เพราะสภาพความเหมาะสม ความจำเป็น ตลอดจนสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่เหมือนกัน

5. ส่งเสริมและร่วมมือกับท้องถิ่น ทำการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชน เข้าใจ ตระหนักถึงหน้าที่ในการเสียภาษีอากรเพื่อทำนุบำรุงท้องถิ่น

จากแนวทางการดำเนินงานสำหรับปรับปรุงรายได้และการจัดเก็บรายได้ท้องถิ่น ทั้ง 5 ประการดังกล่าว นั้น ควรที่จะดำเนินการในรายละเอียดดังนี้

1. การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายรายได้ปัจจุบัน

1.1 ภาษีโรงเรือนและที่ดิน และภาษีบำรุงท้องที่ ซึ่งมีหลักคล้ายกับภาษีทรัพย์สิน ของสหรัฐอเมริกา (สงคราม ลิปิสุนทร, พ.ต.ท., สิทธิการปกครองตนเองของเทศบาล : ศึกษาเฉพาะการบริหารงานคลัง, วิทยานิพนธ์ตามหลักสูตรชั้นปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2508, หน้า 24) แต่ตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในปัจจุบันมีจุดอ่อนที่ ต้องแก้ไขมาก จึงควรแก้ไขโดย

1.1.1 ในระยะสั้น แก้ไขจุดอ่อนต่าง ๆ บางมาตรา อาทิ การคำนวณค่า รายปี การยกเว้นหรือลดหย่อนภาษีให้แก่ทรัพย์สินบางประเภท กระบวนการเรียกเก็บ ภาษีที่ยืดยาว และอำนาจของพนักงานเจ้าหน้าที่ ฯลฯ เป็นต้น

1.1.2 ในระยะยาวควรรวมกฎหมายภาษีทั้งสองประเภทนี้เข้าด้วย โดยนำ หลักการของกฎหมายภาษีทรัพย์สิน ในต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับสภาพ ความเป็นจริงทางเศรษฐกิจ สังคมและการบริหารจัดการจัดเก็บในประเทศไทย ซึ่งเรื่องนี้เคย มีผู้ทำการศึกษาค้นคว้า และเสนอแนะไว้เป็นอันมาก

1.2 ภาษีป้าย ควรปรับปรุงใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประเภทของป้ายตาม พระราชบัญญัติภาษีป้าย พ.ศ. 2510 ที่ใช้ในปัจจุบันยังไม่เหมาะสม ประกอบกับ อัตราภาษีปัจจุบันกำหนดไว้ต่ำ และไม่ยืดหยุ่นเท่าที่ควร น่าจะได้มีการพิจารณาทบทวน ขึ้นใหม่

1.3 อากรการฆ่าสัตว์ จำเป็นต้องแก้ไขบัญชีกำหนดอัตราค่าอากรการฆ่าสัตว์ และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ท้ายพระราชบัญญัติควบคุมการฆ่าสัตว์และการจำหน่ายเนื้อสัตว์ พ.ศ. 2502 ให้สูงขึ้น เพราะปัจจุบันได้ออกกฎกระทรวง (ฉบับที่ 10) พ.ศ. 2520 กำหนด อัตราค่าธรรมเนียมและค่าอากรการฆ่าสัตว์ไว้สูงกว่าที่พระราชบัญญัติฯ ได้กำหนดไว้ ทำให้ไม่อาจปรับปรุงค่าธรรมเนียมและค่าอากรเพิ่มขึ้นได้อีก

1.4 ค่าธรรมเนียม ค่าใบอนุญาตและค่าปรับ ตามพระราชบัญญัติสาธารณสุข พ.ศ. 2484 ซึ่งได้แก่ ค่าธรรมเนียมเก็บขยะมูลฝอย การแต่งผม ตลาดสด การประกอบการค้าอันเป็นที่น่ารังเกียจ ฯลฯ จำเป็นต้องมีการแก้ไข เพราะปัจจุบันอัตราค่าธรรมเนียมฯ

ต่าง ๆ เหล่านี้ต่ำมาก ได้มีการแก้ไขครั้งสุดท้ายเมื่อ พ.ศ. 2505 ไม่สอดคล้องกับความเป็นจริงทางเศรษฐกิจและท้องถิ่น ต้องใช้ต้นทุนสูงมากในการจัดบริการบางอย่าง แต่จัดเก็บค่าธรรมเนียมได้น้อย แม้จะได้ป้องกันการรั่วไหลแล้วก็ตาม

1.5 การจัดสรรภาษีการค้าควรแก้ไขกฎกระทรวงเพื่อกำหนดหลักเกณฑ์การจัดสรรใหม่ให้เป็นธรรมมากยิ่งขึ้น ไม่ควรใช้จำนวนภาษีที่ท้องถิ่นแต่ละแห่งเคยได้รับเมื่อปี 2503 มาเป็นฐานในการคำนวณ เพราะปัจจุบันความเจริญเติบโตและแหล่งที่มาของรายได้ได้เปลี่ยนแปลงออกไปกว่าในสมัยนั้นมาก ประกอบกับกรมสรรพากรได้ปรับปรุงวิธีการจัดเก็บภาษีการค้า โดยยึดหลักอำนาจความสะดวกอีกหลายประการ ทำให้ไม่อาจทราบได้ว่าภาษีการค้าสามารถจัดเก็บได้ในแต่ท้องถิ่นเท่าใด จึงควรรหาเครื่องมือในทางเศรษฐศาสตร์ อาทิ GDP, GDC expenditure ฯลฯ มาเป็นตัวคำนวณจัดสรรจะเหมาะสมกว่าปัจจุบัน

1.6 ควรแก้กฎหมายที่เกี่ยวกับการหักค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษีต่าง ๆ ให้เหลือในอัตราไม่เกินร้อยละ 5 หรือยกเลิกการหักค่าใช้จ่ายทั้งหมด โดยให้ส่วนราชการผู้มีหน้าที่เรียกเก็บภาษีเพิ่มให้ท้องถิ่น ส่งมอบเงินค่าภาษีเหล่านั้นให้กระทรวงมหาดไทย จัดสรรให้ท้องถิ่นทั้งจำนวน เพราะจะทำให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนเงินนับร้อยล้านบาท

อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงแก้ไขกฎหมายต่าง ๆ เหล่านี้ กระทรวงมหาดไทย โดยกรมการปกครองได้ดำเนินการไปแล้วเป็นส่วนใหญ่ มีบางข้อเท่านั้นที่มีปัญหาต้องพิจารณาบททวนใหม่ และที่ยังไม่สามารถมีผลบังคับใช้เป็นกฎหมายได้โดยเร็ว นั้น เนื่องจากต้องเสนอเป็นร่างพระราชบัญญัติ หรือร่างกฎกระทรวงทั้งสิ้น การพิจารณาหรือรอผลการพิจารณา ต้องผ่านหลายขั้นตอน และเป็นเรื่องเกี่ยวกับภาษีอากร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อประชาชนโดยทั่วไป

2. การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บ

การเพิ่มรายได้ โดยการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรของท้องถิ่นนี้ นับว่าเป็นแนวทางที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่าประการแรก และจะเป็นวิธีการที่ได้สะดวกกว่าวิธีการอื่น ๆ เป็นอันมาก นอกจากนี้ ยังแสดงให้เห็นว่าท้องถิ่นนั้น ๆ มีความสามารถในการบริหารการจัดเก็บมากน้อยเพียงใด เพราะวิธีนี้ขึ้นอยู่กับนโยบายฝีมือและความจริงใจของผู้บริหารงานท้องถิ่น แต่อย่างไรก็ตาม หน่วยงานทางส่วนกลางก็ยังคงมีความจำเป็นที่จะต้องเข้าไปมีบทบาทอยู่บ้างในฐานะต้องคอยช่วยเหลือแนะนำในเรื่องต่าง ๆ การปรับปรุงประสิทธิภาพ การจัดเก็บ อาจเริ่มพิจารณาได้ดังนี้

2.1 การวางแผน การจัดเก็บ และการตั้งเป้าหมาย การเก็บรายได้ที่ถูกต้อง ใกล้เคียงกับความเป็นจริง นับว่าเป็นสิ่งสำคัญมาก ท้องถิ่นจะต้องทราบว่าในแต่ละปีงบประมาณตนเองจะมีรายได้ต่าง ๆ เท่าใด เพื่อสามารถกำหนดแผนบริหาร และแผนพัฒนาได้ถูกต้อง และในขณะเดียวกัน ต้องพยายามจัดเก็บรายได้ให้เป็นไปตามเป้าหมายให้มากที่สุด

การตั้งเป้าหมายของรายได้ประเภทต่าง ๆ นี้ จำเป็นจะต้องมีข้อมูลต่าง ๆ อยู่พร้อม มีใช้พิจารณาเฉพาะแต่จำนวนภาษีอากรที่เก็บได้ในปีที่ผ่านมาเพียง 2-3 ปีเท่านั้น เป็นที่น่าสังเกตว่า ท้องถิ่นบางแห่งตั้งเป้าหมายรายได้ที่ตนเองเป็นผู้จัดเก็บ เงินภาษีโรงเรียน และที่ดินไว้เพิ่มขึ้นจากปีก่อน ๆ เพียงเล็กน้อย บางครั้งตั้งเท่ากับปีที่แล้ว ซึ่งไม่ได้สัดส่วนกับอัตราการเจริญเติบโตของท้องถิ่น ทั้งนี้เพราะเจ้าหน้าที่เกรงว่า จะไม่อาจเก็บรายได้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้ ส่วนผู้บริหารที่กลัวว่าถ้าเก็บภาษีมากแล้วจะเสียคะแนนเสียงในท้องถิ่น บางครั้งถึงกับมีการสัญญากับชาวบ้านว่า ถ้าตนเองได้รับเลือกเข้าไปเป็นผู้บริหารงานท้องถิ่น (เทศบาล) ก็จะเข้าไปลดภาษีต่างๆ ให้ชาวบ้านก็มี สิ่งต่างๆ เหล่านี้ควรหาทางกำจัดออกจากความรู้สึก ขณะเดียวกัน หน่วยงานของส่วนกลางที่มีหน้าที่เกี่ยวกับเรื่องนี้ และผู้บริหารงานท้องถิ่นควรร่วมมือกันอย่างใกล้ชิดในการกำหนดเป้าหมายการจัดเก็บรายได้

2.1.1 ส่วนกลางควรมีและทราบข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับภาษีอากรของท้องถิ่นแต่ละแห่ง อย่างน้อยร้อยละ 80 ของข้อเท็จจริงในปัจจุบัน ทั้งนี้ อาจมีหน่วยงานที่ตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยเฉพาะ

2.1.2 ก่อนที่จะมีการตั้งเป้าหมายการจัดเก็บ ควรจะประสานงานกับท้องถิ่นเกี่ยวกับเรื่องนี้อยู่เป็นประจำ

2.1.3 ควรพิจารณาว่า เป้าหมายรายได้แต่ละประเภทที่ท้องถิ่นกำหนดนั้น สามารถปฏิบัติ หรือบริหารการจัดเก็บได้ และไม่ต่ำกว่าสภาพความเป็นจริงจนเกินไป ทั้งนี้ นอกจากจะคำนึงถึงแหล่งที่มาของรายได้แล้ว ยังต้องคำนึงถึงสมรรถนะต่างๆ เกี่ยวกับการจัดเก็บด้วย อาทิ

- ตัวเจ้าหน้าที่ผู้จัดเก็บ
- อุปกรณ์ เครื่องมือต่าง ๆ ในการจัดเก็บ
- งบประมาณรายจ่ายที่มี

2.1.4 เมื่อตั้งเป้าหมายการจัดเก็บแล้ว ส่วนกลางและผู้บริหารท้องถิ่นควรจะได้ติดตามผลการจัดเก็บรายได้ต่าง ๆ อยู่ตลอดเวลา รวมทั้งทราบความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

ที่เกี่ยวข้อง เพื่อสามารถปรับแผนการจัดเก็บได้ตลอดเวลา และเร่งรัดการจัดเก็บให้ตรงตามเป้าหมายที่วางไว้

2.2 การเตรียมเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ตลอดจนยานพาหนะ เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการจัดเก็บรายได้ เพราะปัญหาการจัดเก็บรายได้ของท้องถิ่นที่สำคัญประการหนึ่งก็คือ การขาดวัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะ ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องพิจารณาควบคู่กับเรื่องอื่น ๆ ไปด้วย

2.2.1 เครื่องมือที่จะทำให้ท้องถิ่นสามารถจัดเก็บรายได้ ได้ตรงตามเป้าหมาย หรือสูงกว่าเป้าหมายที่สำคัญประการหนึ่ง คือ “แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน” ควรจะถูกนำมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ และแก้ไขให้เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

2.2.2 ยานพาหนะของเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ ในฤดูการจัดเก็บเป็นสิ่งจำเป็นไม่น้อย

2.2.3 อุปกรณ์ แบบพิมพ์ต่าง ๆ ควรมีการเตรียมพร้อมและปรับปรุงให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2.2.4 กฎหมายและระเบียบการต่าง ๆ ตลอดจนคำวินิจฉัยเกี่ยวกับเรื่องรายได้ ควรมีครบในสำนักงานพร้อมที่จะชี้แจงให้ประชาชนทราบได้เสมอ และในเรื่องนี้ ส่วนกลางควรมีบทบาทในการจัดให้มีคู่มือเจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ ที่เป็นปัจจุบันอยู่เสมอ

2.3 พัฒนาปรับปรุงตัวเจ้าหน้าที่ โดยจัดให้มีการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ อาทิ เจ้าหน้าที่จัดเก็บรายได้ สมุหบัญชี ปลัดเทศบาล เป็นต้น ทั้งนี้เพื่อทำความเข้าใจในระเบียบ กฎหมาย แนวนโยบาย แนวโน้มต่าง ๆ ของท้องถิ่น ตลอดจนทราบถึงเทคนิคเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ นอกจากนี้ ในการพัฒนาตัวบุคคล จำเป็นต้องพยายามแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เหล่านี้ คือ

2.3.1 อัตรากำลังใจเจ้าหน้าที่ โดยเฉพาะในฤดูกาลจัดเก็บรายได้

2.3.2 ขวัญและกำลังใจ ไม่ว่าในด้านการพิจารณาความดีความชอบ สวัสดิการต่าง ๆ เป็นต้น

2.3.3 ในด้านการพิจารณาความดีความชอบ ควรพิจารณาจากผลงานการจัดเก็บรายได้ว่า สามารถดำเนินการให้เป็นไปตามเป้าหมายเพียงใด นอกจากนี้ ส่วนกลางน่าจะมีส่วนบทบาทในการสนับสนุน (promotion) ให้ผู้มีความสามารถเหล่านี้ ได้ก้าวหน้าและรับผิดชอบในท้องถิ่นที่มีปริมาณงานมาก มีความรับผิดชอบสูงขึ้นต่อไป

2.4 ส่วนกลางควรจะได้มีการติดตามผลและทราบปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ของเทศบาลและท้องถิ่นต่าง ๆ เป็นการเฉพาะแห่ง โดยจัดตั้งหน่วยงานที่รับผิดชอบได้ด้านนี้ขึ้นมาโดยเฉพาะ ทั้งนี้เพื่อสามารถแก้ไขปัญหาและแนะนำช่วยเหลือท้องถิ่นที่มีปัญหาเป็นการเฉพาะรายได้เต็มที่

8. การเพิ่มประเภทรายได้ให้ท้องถิ่น จากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ต่าง ๆ เห็นว่าในระแวกนี้ควรเสนอเพิ่มประเภทภาษีอากรต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ภาษีบุหรี่ย โดยเสนอให้เก็บเพิ่มขึ้นจากค่าแสตมป์ยาสูบ ตามกฎหมายว่าด้วยยาสูบในลักษณะภาษีเสริม เช่นเดียวกับภาษีสุราและเครื่องดื่ม แลภาษีสรรพสามิตต่าง ๆ ทั้งนี้ควรเรียกเก็บเพิ่มในอัตราร้อยละ 10 เช่นเดียวกับภาษีประเภทอื่น ๆ จากการวิเคราะห์ ปรากฏว่า ถ้าท้องถิ่นได้รับภาษีบุหรี่ยเพิ่มขึ้นแล้วจะทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณระหว่าง 400-1,000 ล้านบาท ทั้งนี้โดยกำหนดการเก็บภาษีท้องถิ่นในลักษณะตามน้ำหนักและเก็บเพิ่มเป็นรายของสำหรับบุหรี่ยที่ขายปลีกเป็นซองในอัตราร้อยละ 0.25-0.50 บาท

3.2 ภาษีซีเมนต์ เสนอให้เก็บเพิ่มขึ้นเพื่อท้องถิ่นเช่นเดียวกับภาษีสุราและเครื่องดื่ม ซึ่งจะทำให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นประมาณ 50-100 ล้านบาทเศษ

3.3 ภาษีการเข้าพักแรมในโรงแรม เสนอให้เก็บจากผู้เข้าพักแรมในโรงแรม โดยกำหนดอัตราค่าเช่าห้องพักต่อวันที่มีราคาตั้งแต่ประมาณ 150-200 บาทขึ้นไป ทั้งนี้เพื่อไม่ให้ผู้มีรายได้น้อยต้องรับภาระภาษีในการเพิ่มรายได้จากภาษีประเภทนี้ จำเป็นต้องแก้ไขพระราชบัญญัติโรงแรม พ.ศ. 2478 ทั้งนี้จะทำให้ท้องถิ่นมีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก

ภาษีทั้ง 3 ประเภทนี้ ควรดำเนินการในระยะเวลาที่ไม่นานนัก และควรเสนอได้โดยเร็วเพราะไม่ค่อยมีผลกระทบทางการเมืองมากนัก ผิดกับกฎหมายภาษีอากรอื่น ๆ เป็นภาษีทรัพย์สินเป็นต้น สำหรับภาษีประเภทอื่น ๆ เช่น ภาษีการประเมินพิเศษ ภาษีมรดก ฯลฯ ควรจะพิจารณาเสนอในโอกาสที่เหมาะสมต่อไป

4. การพัฒนารายได้ประเภทต่าง ๆ ได้แก่รายได้จากสาธารณูปโภค เทศพาณิชย์เงินกู้ จำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาตามคู่กันไปด้วย ทั้งนี้หน่วยงานของส่วนกลางที่เกี่ยวข้อง อาทิ กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องร่วมมือประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และทำการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility Study) ด้านต่าง ๆ ของท้องถิ่นแต่ละแห่ง เป็นการเฉพาะเพื่อลงทุนดำเนินการเฉพาะอย่างอันเป็นการหารายได้

5. การประชาสัมพันธ์การจัดเก็บรายได้ นับว่าเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งของการจัดเก็บรายได้ ท้องถิ่นต้องทำให้ประชาชนเข้าใจ และตระหนักถึงหน้าที่ที่จะเสียภาษีอากรให้ท้องถิ่นโดยอาจดำเนินการในลักษณะดังนี้

5.1 ให้ความรู้ความเข้าใจแก่ประชาชนว่าภาษีอากรที่เขาเสียให้แก่ท้องถิ่นนั้นใช้ทำอะไรให้ประโยชน์แก่เขาบ้าง ทั้งนี้ควรแถลงผลการงานก้าวหน้าที่เกิดจากภาษีอากร (ถ้ามี) ให้ประชาชนทราบ

5.2 ประกาศกำหนดเวลา และขั้นตอน การชำระภาษีต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบ และถ้าเป็นไปได้ควรอธิบายถึงหลักเกณฑ์ การประเมินภาษีอากรต่าง ๆ ให้ประชาชนทราบทั่วกัน . เพื่อให้เขาเข้าใจว่า ท้องถิ่นเรียกเก็บภาษีอย่างเป็นธรรม

5.3 ควรจัดเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวก ในการเรียกเก็บภาษี เช่น จัดทำงานนอกเวลา หรือวันหยุด เพื่อให้ประชาชนผู้ทำงานไม่ต้องหยุดงานมาเสียภาษี เป็นต้น

5.4 ผู้บริหารงานเทศบาล หรือท้องถิ่น หรือผู้ทำที่มีชื่อเสียงในชุมชนควรเสียภาษีในตอนต้น แล้วประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบ

การประชาสัมพันธ์ นี้ปัจจุบันท้องถิ่นของเรามักจะมองข้ามไป เราต้องไม่ลืมว่าประชาชนผู้เสียภาษีอากรนั้นเป็นเป้าหมายสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงรายได้ ถึงแม้ว่าเราจะเตรียมพร้อมมากเพียงใด แต่ถ้าประชาชนผู้เสียภาษีอากรไม่พร้อม หรือไม่เข้าใจแล้ว เราก็จะไม่อาจเรียกเก็บภาษีอากรได้ตรงตามเป้าหมายได้ง่ายนัก อย่างไรก็ตามหน่วยงานของส่วนกลางควรให้ความร่วมมือในการประชาสัมพันธ์ของท้องถิ่นด้วย

(7) สรุป

จะเห็นได้ว่าปัจจุบันการเก็บรายได้ของท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นเป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าเราจะพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างของท้องถิ่นให้สวยงาม เป็นประชาธิปไตยมากที่สุดตามอุดมการณ์ หรือกตติภาพประชาธิปไตยมากเพียงใด แต่ถ้าไม่มีการพัฒนารายได้หรือการจัดเก็บรายได้ให้มามากเพียงพอแล้ว การพัฒนาท้องถิ่นนั้นก็ไม้อาจบรรลุวัตถุประสงค์ได้ ดังนั้นจึงอาจสรุปได้ว่า การพัฒนารายได้ท้องถิ่นเป็นปัจจัยที่จะเอื้ออำนวยให้หน่วยงานปกครองท้องถิ่นมีอิสระในการปกครองตนเอง การพัฒนาปรับปรุงรายได้ท้องถิ่นนั้น มีอาจกระทำให้สำเร็จได้ด้วยหน่วยงานในส่วนกลางเท่านั้น แต่ต้องอาศัยความร่วมมือและความตั้งใจจริงของเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคณะผู้บริหารงานท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นกลจักรสำคัญต่อการพัฒนารายได้ท้องถิ่น ไม่ว่าจะเป็นในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ การประชาสัมพันธ์ การสร้างขวัญ และกำลังใจแก่พนักงานเจ้าหน้าที่

ขข ล้วนแล้วแต่ต้องอาศัยความรู้ความสามารถ และความคิดอันฉลาดปราดเปรื่องและความจริงใจของท่านเหล่านี้ทั้งสิ้น ท้องถิ่นจะไม่สามารถพัฒนาไปได้เลยถ้าหากท่านผู้บริหารไม่ให้ความร่วมมือที่จะพัฒนารายได้

ฉ. ตัวอย่างการเก็บภาษีของ กทม.¹⁴

ปีเก่าได้ผ่านพ้นไปแล้ว ครั้นอย่างขึ้นปีใหม่ เราในฐานะที่เป็นคนไทยหรือแม้คนต่างด้าวที่เข้ามาทำมาหากินอยู่บนผืนแผ่นดินไทย ย่อมตระหนักดีแล้วว่าประเทศไทยเราให้สิทธิเสรีภาพแก่คนไทยและคนต่างด้าวที่มีถิ่นฐานอยู่ในประเทศไทยอย่างกว้างขวางเกือบเท่าเทียมกัน โดยเฉพาะสิทธิในการประกอบอาชีพ เมื่อเทียบกับประเทศอื่นแล้วจะมีข้อจำกัดสำหรับคนต่างด้าวบ้างก็เป็นส่วนน้อย เมื่อได้สิทธิแล้วก็ย่อมเกิดหน้าที่ตามมาเป็นสิ่งที่คู่กัน หน้าที่ที่จะนำมากล่าวในที่นี้ก็คือหน้าที่ในการเสียภาษีอากรตามกฎหมาย อันได้แก่ภาษีของรัฐ เช่น ภาษีเงินได้ ภาษีสล้อเลื่อน (ภาษีสรรพสามิต) ภาษีการค้า หรือภาษีของท้องถิ่น เช่น ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย เป็นต้น ภาษีที่กล่าวนี้ก็เชื่อว่าจะต้องเสียเหมือนกันทุกคนก็หาไม่ คนที่มีรายได้ มีทรัพย์สิน หรือทำธุรกิจการค้าเท่านั้นที่มีหน้าที่จะต้องเสียภาษี และภาษีที่กล่าวนี้เป็นภาษีประจำปีเสียปีละครั้ง พอเริ่มต้นปีใหม่ก็หมายถึงได้กำหนดเวลาที่จะต้องเสียภาษีประเภทต่าง ๆ พร้อม ๆ กัน หรือแทบจะกล่าวได้ว่าต้นปีคือ “ฤดูภาษี”

ในที่นี้จะได้กล่าวเฉพาะภาษีอากรของท้องถิ่นหรือของกรุงเทพมหานคร ที่กรุงเทพมหานครจัดเก็บเองเพียงอย่างเดียว และจะได้กล่าวเฉพาะภาษีหลักเพียง 3 ประเภท คือ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่ และภาษีป้าย ส่วนภาษีที่รัฐเก็บให้ทั้งหมดหรือเก็บแล้วจัดสรรให้จะไม่นำมากล่าวในที่นี้ การที่หยิบยกเอาภาษีทั้ง 3 ประเภทมากล่าวก็เพื่อเป็นการแนะนำแนวทางให้แก่ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะได้ปฏิบัติโดยถูกต้อง โดยเฉพาะผู้ที่ไม่เคยมีหน้าที่เสียภาษีดังกล่าวนี้มาก่อนคงจะได้รับประโยชน์จากบทความนี้บ้างพอสมควร ส่วนผู้ที่มีหน้าที่เสียภาษีอยู่แล้วทุก ๆ ปีก็เป็นการเตือนให้ทราบถึงวันครบกำหนดชำระภาษีแต่ละประเภทซึ่งครบกำหนดยื่นหรือชำระภาษีไม่พร้อมกัน หากจำสับสนจนเกินกำหนดอาจจะต้องเสียค่าปรับหรือค่าเพิ่มภาษีโดยใช้เหตุ

¹⁴สุเวทย์ สุขเสรี “ปีภาษี 2518” หนังสืออนุสรณ์งานสงกรานต์ชาวบางกะปิ พ.ศ. 2518.

นับตั้งแต่ต้นเดือนมกราคมเป็นต้นไปถ้าท่านไปทำธุรกิจ ณ ที่ว่าการเขต (ที่ว่าการอำเภอเดิม) ท่านจะเห็นประกาศของกรุงเทพมหานครเดือนให้เจ้าของทรัพย์สินยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน (แบบ ภ.ร.ด. 2) เดือนให้เจ้าของป้ายยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้าย (แบบ ภ.ป.1) เดือนให้เจ้าของที่ดินชำระค่าภาษีบำรุงท้องที่ ประกาศดังกล่าวนี้จะปิดไว้ ณ ที่ว่าการเขตทุกเขตและย่านชุมชนทุก ๆ ไป ข้อความในประกาศเดือนให้ยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี และเดือนให้ชำระค่าภาษีประจำปีนี้จะมีข้อความโดยย่อ ๆ ดังต่อไปนี้

“1. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน กำหนดให้ผู้รับประเมินยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีโรงเรือนฯ (แบบ ภ.ร.ด.2) ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ว่าการเขตซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่ ภายในวันที่ 28 กุมภาพันธ์ 2518

2. ภาษีป้าย กำหนดให้เจ้าของป้ายยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษีป้าย (ภ.ป.1) ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ ณ ที่ว่าการเขตซึ่งป้ายนั้นแสดงอยู่ ภายในวันที่ 31 มีนาคม 2518

3. ภาษีบำรุงท้องที่ กำหนดให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษี ชำระภาษีบำรุงท้องที่ ณ ที่ว่าการเขตซึ่งที่ดินนั้นอยู่ ภายในวันที่ 30 เมษายน 2518

ฉะนั้น เพื่อความสะดวก จึงขอให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย และภาษีบำรุงท้องที่ ไปติดต่อยื่นแบบแสดงรายการเพื่อเสียภาษี หรือชำระภาษี ณ ที่ว่าการเขตซึ่งทรัพย์สินนั้นตั้งอยู่เสียแต่เนิ่น ๆ ถ้าปล่อยไว้จนเกินกำหนดตามประกาศนี้ จะต้องเสียค่าปรับและเงินเพิ่มตามกฎหมาย”

เพื่อที่จะให้ผู้มีหน้าที่เสียภาษีได้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องของภาษีทั้ง 3 ประเภทพอสมควร ว่าทรัพย์สินประเภทใดบ้างที่จะต้องเสียภาษี ทรัพย์สินประเภทใดที่ได้รับยกเว้นภาษี ผู้มีหน้าที่เสียภาษีจะต้องปฏิบัติอย่างไรจึงจะถูกต้อง เจ้าหน้าที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายอย่างไร เพียงใด และการไม่เสียภาษีภายในกำหนดจะได้รับโทษหรือเสียค่าปรับค่าเพิ่มตามกฎหมายอย่างไรบ้าง จะได้นำมากล่าวพอให้เข้าใจ โดยแยกแต่ละประเภทดังต่อไปนี้

ภาษีโรงเรือนและที่ดิน

คนส่วนมากมักจะเรียกว่าภาษีบ้านเช่า ซึ่งความเข้าใจนั้นสืบเนื่องมาจากโรงเรือนที่พิกัดภาษีมักเป็นโรงเรือนที่จัดให้เช่าเป็นส่วนใหญ่ แต่ความจริงแล้วโรงเรือนและที่ดินมีความหมายกว้างกว่าที่เข้าใจข้างต้น เพราะทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีนั้น ตาม พ.ร.บ. ภาษีโรงเรือนและที่ดิน พ.ศ. 2475 มาตรา 6 หมายถึงโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่าง

อื่น ๆ กับที่ดินซึ่งใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างนั้น ๆ และจะได้กล่าวในรายละเอียด ที่ควรได้ทราบไว้ดังต่อไปนี้

ทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนฯ

โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่น ๆ ทั้งสิ้นที่ให้เช่า ที่ทำการค้า ที่ไว้สินค้า ที่ ประกอบการอุตสาหกรรม ที่ให้ญาติ พ่อแม่ หรือผู้อื่นอาศัย และที่ใช้ในกิจการอื่น ๆ ใน ปีที่ล่วงแล้ว เว้นแต่หลังใดเป็นที่อยู่อาศัยเอง หรือปิดไว้ตลอดปี ไม่ได้ให้ผู้อื่นอาศัยนอกจาก คนเฝ้า

ทรัพย์สินที่ไม่ต้องเสียภาษี

โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นที่ไม่ต้องเสียภาษีตาม พ.ร.บ.ภาษีโรงเรือนและ ที่ดิน พ.ศ. 2475 มีโดยย่อ ดังนี้

1. พระราชวังอันเป็นส่วนของแผ่นดินฯ
2. ทรัพย์สินของรัฐบาลซึ่งใช้ในกิจการของรัฐบาลหรือสาธารณะ ซึ่งไม่หมายถึง ทรัพย์สินที่ให้เช่าฯ
3. ทรัพย์สินของโรงพยาบาลสาธารณะ และโรงเรียนสาธารณะ ซึ่งกระทำการ อันมิใช่เพื่อเป็นกำไรส่วนบุคคลฯ
4. ทรัพย์สินที่เป็นของศาสนสมบัติ อันใช้เฉพาะในศาสนกิจอย่างเดียวหรือเป็นที่อยู่ ของสงฆ์ฯ
5. โรงเรือนหรือสิ่งปลูกสร้างอย่างอื่นซึ่งปิดไว้ตลอดปีฯ
6. โรงเรือนซึ่งเจ้าของใช้เป็นที่อยู่อาศัยเอง “โรงเรือน” ในที่นี้หมายถึงแพดด้วย การยกเว้นนี้ไม่ได้หมายความว่าบ้านอยู่เอง ที่ใช้เป็นที่พักหรือเป็นร้านค้าขายด้วย เช่น ชั้นล่างเป็นร้านค้า ชั้นบนใช้อาศัย ดังนี้ย่อมไม่ได้รับยกเว้นภาษี

การประเมิน

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้รับแบบพิมพ์แสดงรายการเพื่อเสียภาษีโรงเรือนฯ (แบบ ภ.ร.ด.2) แล้วจะทำการประเมินและคำนวณเงินค่าภาษี ตามปกติโรงเรือนให้เช่าจะนำค่าเช่ามารวมทั้งปีเรียกว่า “ค่ารายปี” คิดค่าภาษี 12½% ของค่าภาษี (เสียภาษีปีละครั้ง)

ถ้าค่าเช่าไม่สมควรหรือต่ำเกินไป พนักงานเจ้าหน้าที่จะทำการประเมินค่ารายปี เสียใหม่ เช่น เจ้าของแจ้งค่าเช่าเดือนละ 100 บาท พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าควรจะให้เช่า ได้เดือนละ 200 บาท (เพราะมีโรงเรือนอื่นที่สภาพเหมือนกันให้เช่าได้เช่นนั้น) จึงทำการ ประเมินค่ารายปีเท่ากับ 2,400 บาท (แทนที่จะเป็น 1,200 บาท) ค่าภาษีจึงคิด 12½% ของ ค่ารายปี 2,400 บาท เท่ากับ 300 บาท

แต่ถ้าโรงเรียนไม่มีค่าเช่า เพราะให้อาศัยไม่ได้ให้เช่า พนักงานเจ้าหน้าที่ก็จะทำการประเมินด้วยการสมมุติค่าเช่าขึ้น เช่น พนักงานเจ้าหน้าที่เห็นว่าโรงเรียนหลังนั้นถ้าจะให้เช่าจะได้ค่าเช่าเดือนละ 500 บาท ค่ารายปีเท่ากับ 6,000 บาท ส่วนค่าภาษีก็คำนวณ $12\frac{1}{2}\%$ ของ 6,000 บาท เช่นเดียวกับข้างต้น

การชำระค่าภาษี

เมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ทำการประเมินค่ารายปีและคำนวณค่าภาษีแล้วจะได้แจ้งการประเมินให้เจ้าของโรงเรียนหรือเรียกว่า “ผู้รับประเมิน” ทราบด้วยการส่งใบแจ้งการประเมิน (ภ.ร.ด.8) ให้ผู้รับประเมินทราบจำนวนค่าภาษีที่จะต้องเสีย

เมื่อเจ้าของโรงเรียนหรือผู้รับประเมินได้รับใบแจ้งการประเมินแล้วจะต้องนำเงินค่าภาษีไปชำระ ณ ที่ว่าการเขตซึ่งได้ยื่นแบบ ภ.ร.ด.2 ไว้ในตอนแรก (อำเภอเดิม) หรือ ณ ที่ทำการงานจัดเก็บรายได้ กองการเงิน ศาลาว่าการกรุงเทพมหานคร ภายในกำหนด 90 วัน นับแต่วันรับใบแจ้งการประเมิน ถ้าพ้นกำหนดจะต้องเสียเงินค่าเพิ่มดังนี้

1. ภายในเดือนแรกนับแต่วันพ้นกำหนด	เสียค่าเพิ่ม $2\frac{1}{2}\%$
2. ภายในเดือนที่สองนับแต่วันพ้นกำหนด	เสียค่าเพิ่ม 5%
3. ภายในเดือนที่สามนับแต่วันพ้นกำหนด	เสียค่าเพิ่ม $7\frac{1}{2}\%$
4. ภายในเดือนที่สี่นับแต่วันพ้นกำหนด	เสียค่าเพิ่ม 10%

ถ้ามิได้ชำระค่าภาษีและค่าเพิ่มภายในสี่เดือนนับแต่วันพ้นกำหนดแล้ว กรุงเทพมหานครอาจดำเนินคดีทางแพ่งกับผู้ค้างภาษีก็ได้

สิทธิของผู้รับประเมิน (ผู้เสียภาษี)

1. สิทธิในการขอยกเว้น ปลอด หรือลดค่าภาษี

1.1 โรงเรียนหรือทรัพย์สินที่พึงได้รับการยกเว้นค่าภาษีตามที่กล่าวในตอนต้น การที่จะได้ยกเว้น เจ้าของจะต้องยื่นคำร้องขอต่อพนักงานเจ้าหน้าที่เพื่อพนักงานเจ้าหน้าที่จะได้สอบสวน หรือไต่สวนได้

1.2 โรงเรียนถูกรื้อถอนหรือทำลายโดยประการอื่นจะได้ลดภาษีตลอดเวลาที่อยู่ในสภาพที่ใช้ไม่ได้

1.3 โรงเรียนว่างหรือชำรุดถึงจำต้องซ่อมแซมในส่วนสำคัญอาจได้ลดตลอดเวลาที่ว่างหรือชำรุดตามส่วนที่เสียหาย หรือลดให้ทั้งหมดแล้วแต่เหตุผล

2. สิทธิที่จะอุทธรณ์การประเมินของพนักงานเจ้าหน้าที่

ผู้รับประเมินไม่พอใจในการประเมินของพนักงานเจ้าหน้าที่ (ค่าภาษีสูงเกินไป)

หรือประเมินไม่ถูกต้อง) มีสิทธิยื่นคำร้องอุทธรณ์ต่อกรุงเทพมหานครได้ แต่ถ้าไม่พอใจในคำชี้ขาดของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร ก็มีสิทธิที่จะร้องอุทธรณ์ทางศาลได้

บทกำหนดโทษ

1. ผู้ใดละเลยไม่แสดงความตามที่กล่าวในมาตรา 20 (ไม่ยื่นแบบ ภ.ร.ด.2 ภายในกำหนด) เว้นแต่จะเป็นเหตุด้วยสุดวิสัย มีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 200 บาท

2. ผู้ใดรู้อยู่แล้วหรือจงใจละเลยไม่ปฏิบัติตามหมายเรียกของพนักงานเจ้าหน้าที่ไม่แจ้งรายการเพิ่มเติมละเอียดยิ่งขึ้นเมื่อเรียกตัว ไม่นำพยานหลักฐานมาแสดง หรือไม่ตอบคำถามตามความในมาตรา 21 ตามความในมาตรา 22 ฯลฯ ท่านว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 500 บาท

3. ผู้ใด

ก. โดยรู้อยู่แล้ว หรือจงใจยื่นข้อความเท็จ หรือให้ถ้อยคำที่เป็นเท็จ หรือตอบคำถามด้วยคำอันเป็นเท็จ หรือนำพยานหลักฐานเท็จมาแสดงเพื่อหลีกเลี่ยงการคำนวณค่ารายปีแห่งทรัพย์สินตามที่ควรก็ได้

ข. ผู้ใดโดยความเท็จ โดยเจตนาละเลย โดยฉ้อโกง โดยอุบาย โดยวิธีการอย่างหนึ่งอย่างใดทั้งสิ้นที่จะหลีกเลี่ยงหรือพยายามหลีกเลี่ยงการคำนวณค่ารายปีแห่งทรัพย์สินของตนตามควรก็ได้

ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 500 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ภาษีป้าย

“ภาษีป้าย” คือภาษีที่จัดเก็บจากป้ายตามหลักเกณฑ์ที่กฎหมายบัญญัติ อาจจะเป็นป้ายชื่อ ยี่ห้อ หรือเครื่องหมายที่ใช้ประกอบการค้าหรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้ หรือโฆษณาการค้า หรือกิจการอย่างอื่นเพื่อหารายได้ ไม่ว่าจะแสดงหรือโฆษณาไว้ที่วัตถุใด ๆ ด้วยอักษร ภาพหรือเครื่องหมายที่เขียนแกะสลัก จารึก หรือทำให้ปรากฏด้วยวิธีอื่น จะต้องเสียภาษีป้ายทั้งสิ้น นอกจากจะจัดเข้าอยู่ในจำพวกที่ได้รับยกเว้นตามกฎหมาย

ป้ายที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี

1. ป้ายที่แสดงไว้ ณ โรงมหรสพและบริเวณของโรงมหรสพนั้นเพื่อโฆษณามหรสพ
2. ป้ายที่แสดงไว้ที่สินค้าหรือที่สิ่งหุ้มห่อหรือบรรจุสินค้า
3. ป้ายที่แสดงไว้ในบริเวณงานที่จัดขึ้นเป็นครั้งคราว

4. ป้ายที่แสดงไว้ที่ยานพาหนะ คนหรือสัตว์ หรือเคลื่อนที่ด้วยกำลังยานพาหนะ คนหรือสัตว์

5. ป้ายที่แสดงไว้ในสถานที่ประกอบการค้าหรือประกอบกิจการอื่นเพื่อหารายได้ หรือภายในอาคารซึ่งเป็นที่รโหฐาน แต่ไม่รวมถึงป้ายตามกฎหมายว่าด้วยทะเบียนพาณิชย์

6. ป้ายของราชการส่วนกลาง ราชการส่วนภูมิภาค หรือราชการส่วนท้องถิ่น ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน

7. ป้ายขององค์การที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมาย ว่าด้วยการจัดตั้งองค์การของรัฐบาล หรือตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น ๆ และหน่วยงานที่นำรายได้ส่งรัฐ

8. ป้ายของธนาคารแห่งประเทศไทย ธนาคารออมสิน ธนาคารสงเคราะห์ ธนาคารเพื่อการสหกรณ์ และบรรษัท-เงินทุนอุตสาหกรรมแห่งประเทศไทย

9. ป้ายของโรงเรียนราษฎร์ตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนราษฎร์ ที่แสดงไว้ ณ โรงเรียนราษฎร์และบริเวณของโรงเรียนราษฎร์นั้น

10. ป้ายของผู้ประกอบการเกษตรซึ่งค้าผลผลิตอันเกิดจากการเกษตรของตน

11. ป้ายของวัด หรือผู้ดำเนินกิจการเพื่อประโยชน์แก่การศาสนา หรือการกุศล สาธารณะโดยเฉพาะ

12. ป้ายของสมาคมหรือมูลนิธิ

13. ป้ายตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

ผู้มีหน้าที่ต้องเสียภาษีป้าย

1. เจ้าของป้ายมีหน้าที่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้ายกรณีเจ้าของป้ายอยู่นอก ประเทศ ให้ตัวแทนหรือผู้แทนในประเทศไทยเป็นผู้ยื่น

2. ในกรณีที่ไม่มีผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้าย หรือหาผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้าย ไม่ได้ ให้พนักงานเจ้าหน้าที่แจ้งการประเมินไปยังผู้ครอบครองป้ายนั้นผู้ครอบครองป้ายนั้น เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้าย

หลักเกณฑ์ในการคำนวณภาษีป้าย

ภาษีป้ายเก็บตามเนื้อที่ของป้าย โดยเอาส่วนกว้างที่สุดของป้ายคูณด้วยส่วนยาวที่สุดของป้ายเป็นตารางเซนติเมตร แล้วคิดค่าภาษีดังนี้

1. ป้ายมีอักษรไทยล้วนคิดอัตรา 1 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร เศษของ 500 นับเป็น 500 ตารางเซนติเมตร

2. ป้ายมีอักษรไทยปนกับอักษรต่างประเทศหรือเครื่องหมายคิดอัตรา 10 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร เศษของ 500 นับเป็น 50 ตารางเซนติเมตร

3. บ้ายไม่มีอักษรไทยคิดอัตรา 20 บาท ต่อ 500 ตารางเซนติเมตร เศษของ 500 นับเป็น 500 ตารางเซนติเมตร

บายใดก็ตามเมื่อคำนวณแล้วมีอัตราค่าภาษีต่ำกว่า 20 บาท ให้เสียภาษีบายละ 20 บาท

การวัดขนาดของบาย

ในสมัยก่อนการทำบายโดยปกติแล้วมักจะใช้เขียนบนแผ่นไม้กระดาน บนผืนผ้า แผ่นโลหะหรือวัตถุอย่างอื่น และรูปลักษณะก็มักจะเป็นแผ่นบายสี่เหลี่ยม หรือวงกลม ซึ่งสามารถวัดหาเนื้อที่ได้โดยง่าย แต่ในปัจจุบันนี้วิวัฒนาการในการทำบายโฆษณาก้าวหน้าไปมาก บายบางบายเป็นรูปเว้า ๆ แหว่ง ๆ หรือรูปนูน รูปโค้ง ทำให้มีปัญหาในการวัดหาขนาดกฎหมายจึงได้กำหนดให้วัดส่วนกว้างและส่วนยาวที่สุดของบายนั้นมาเพื่อคำนวณหาเนื้อที่เป็นตารางเซนติเมตร

ถึงกระนั้นปัญหายังไม่จบสิ้น บายบางบายมีขอบเขตก็สามารถวัดขนาดได้ ส่วนบางบายที่ไม่มีขอบเขต เช่น บายที่เขียนไว้ข้างกำแพงตึก บายที่ลอยอยู่ในอากาศ ถือเป็นบายไม่มีขอบเขต ให้ถือตัวอักษร ภาพ หรือเครื่องหมายที่อยู่ริมสุดเป็นขอบเขตสำหรับกำหนดส่วนกว้างที่สุดและยาวที่สุด แล้วคำนวณเช่นเดียวกับบายที่มีขอบเขตดังกล่าวข้างต้น

กำหนดการยื่นและการชำระภาษีบาย

เจ้าของบายมีสถานประกอบการค้า (ร้านค้า) หรือมีการประกอบกิจการอื่น เพื่อหารายได้อยู่ในเขตใด ให้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีบาย (ภ.ป.1) ณ ที่ทำการเขตนั้นในกรณีมีบายโฆษณาอยู่หลายท้องที่ให้ยื่นแบบแสดงรายการบาย ณ สำนักงานใหญ่เพียงแห่งเดียวหรือจะแยกยื่นก็ได้ โดยให้ยื่นได้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม และไม่เกิน 31 มีนาคมของปีนั้น ๆ

ผู้ใดมีบายอันต้องเสียภาษีภายหลังเดือนมีนาคม หรือเปลี่ยนแปลงบายใหม่ให้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีบายภายใน 15 วัน นับแต่วันมีบายหรือวันที่ทำการเปลี่ยนแปลงเสร็จ

การชำระภาษีบาย

ภาษีบายจะชำระทันทีในวันยื่นแบบแสดงรายการภาษีบาย (ภ.ป.1) ก็ได้แต่ถ้าไม่ชำระในวันนั้น จะต้องชำระภายใน 15 วัน นับแต่วันได้รับหนังสือแจ้งการประเมิน (ภ.ป.3)

การไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีบายภายในกำหนด

ไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีบายภายในกำหนด (ภายใน 31 มีนาคม ของปี

หรือภายหลังมีป้ายใหม่เกิดขึ้น) ให้เสียเงินเพิ่มร้อยละ 10 ของเงินค่าภาษี แต่ถ้าเจ้าของป้ายยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้ายก่อนที่พนักงานเจ้าหน้าที่ออกหนังสือเตือนให้เสียค่าเพิ่มร้อยละ 5 ของค่าภาษี

ไม่ชำระภาษีป้ายภายในกำหนด

เมื่อเจ้าของป้ายได้รับใบแจ้งการประเมินภาษีป้าย (ภ.ป.3) แล้ว ไม่นำเงินไปชำระภายใน 15 วัน จะต้องเสียค่าเพิ่มร้อยละหนึ่งต่อเดือน (เศษของเดือนให้นับเป็นหนึ่งเดือน) ทั้งนี้ไม่เกินจำนวนค่าภาษี (ไม่เกิน 100%)

ยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้ายไม่ถูกต้อง

ในกรณีเจ้าของป้ายยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้ายไม่ถูกต้อง เช่น ผิดขนาดผิดประเภท ทำให้เสียค่าภาษีน้อยลงกว่าที่ควรจะเสีย ให้เสียภาษีเพิ่มจนครบพร้อมด้วยค่าเพิ่มร้อยละ 10 ของค่าภาษีที่ต้องเสียเพิ่ม

สิทธิของผู้รับประเมินหรือผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้าย

1. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายได้รับแจ้งการประเมินแล้วเห็นว่าการประเมินนั้นไม่ถูกต้อง (คิดค่าภาษีไม่ถูกหรือสูงกว่าที่ควรจะเสีย) มีสิทธิยื่นอุทธรณ์การประเมินต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานคร โดยยื่นคำร้อง (ภ.ป.4) ต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ประจำเขตภายใน 30 วัน นับแต่วันรับใบแจ้งการประเมิน

2. ผู้มีหน้าที่เสียภาษีป้ายได้รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแล้วเห็นว่ายังไม่ถูกต้อง ก็มีสิทธิยื่นอุทธรณ์ต่อศาลได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์

บทกำหนดโทษ

1. ผู้ใดโดยรู้อยู่หรือโดยจงใจแจ้งข้อความอันเป็นเท็จ ให้ถ้อยคำเท็จ ตอบคำถามด้วยถ้อยคำเท็จ หรือนำพยานหลักฐานเท็จมาแสดงเพื่อหลีกเลี่ยง หรือพยายามหลีกเลี่ยงการเสียภาษีป้าย ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

2. ผู้ใดจงใจไม่ยื่นแบบแสดงรายการภาษีป้ายต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 2,000 บาท

3. ผู้ใดไม่แจ้งการโอนป้ายภายหลังจากที่ได้รับโอนต่อพนักงานเจ้าหน้าที่ภายใน 30 วัน นับแต่วันโอน ต้องระวางโทษปรับไม่เกิน 100 บาท

4. ผู้ใดขัดขวางการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ ไม่ยอมให้เข้าไปในสถานที่ประกอบกิจการหรือประกอบกิจการอื่น เพื่อตรวจสอบว่าได้ปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายหรือไม่ หรือเมื่อพนักงานเจ้าหน้าที่ได้ออกคำสั่งเรียกให้มา ให้ถ้อยคำ หรือให้ส่งบัญชี หรือเอกสาร

เกี่ยวกับภาษีป้ายมาตรวจสอบ แต่ไม่ยอมปฏิบัติตาม มีความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน ปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ภาษีบำรุงท้องที่

ภาษีบำรุงท้องที่เป็นภาษีที่เรียกเก็บจากที่ดิน คนส่วนมากเรียกว่า ภาษีที่ดิน (LAND TAX) ภาษีนี้อาจจัดเก็บโดย พ.ร.บ.ภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 ที่เรียกว่าภาษีบำรุงท้องที่ก็เพราะค่าภาษีนี้อาจมีลักษณะเป็นพิเศษกว่าภาษีอื่น ๆ กล่าวคือ กฎหมายได้กำหนดแน่ชัดว่าภาษีบำรุงท้องที่นี้โดยหลักการแล้วเมื่อเรียกเก็บในท้องที่ใดก็ให้นำไปใช้จ่ายทำนุบำรุงในท้องที่นั้น ๆ โดยเฉพาะ และทั้งจะต้องนำเงินนี้ไปใช้ในกิจการอันอำนวยผลประโยชน์ให้แก่ราษฎรอย่างใกล้ชิดอีกด้วย

ภาษีบำรุงท้องที่นี้เป็นชื่อเรียกกันตามที่กฎหมายได้นิยามไว้ แต่คนทั่วไปมักนิยมเรียกว่า “ภาษีที่ดิน” เพราะฐานที่ตั้งของภาษีคือที่ดิน และให้ผู้ที่เป็นเจ้าของที่ดินเท่านั้นเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีตามหลักเกณฑ์ และเงื่อนไขตามที่กฎหมายกำหนดไว้

ประเภทที่ดินที่ต้องเสียภาษีและที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี

1. ที่ดินที่ต้องเสียภาษี

ที่ดินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่นี้ คือพื้นที่ดิน และให้หมายความรวมถึงพื้นที่เป็นภูเขาหรือที่มีน้ำด้วย

2. ที่ดินที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษี

2.1 ที่ดินที่เป็นที่ตั้งพระราชวังอันเป็นส่วนสาธารณสมบัติของแผ่นดิน

2.2 ที่ดินอันเป็นสาธารณสมบัติของแผ่นดินหรือที่ดินของรัฐบาล ที่ใช้ในกิจการของรัฐหรือสาธารณะโดยมิได้หาผลประโยชน์

2.3 ที่ดินของราชการส่วนท้องถิ่นที่ใช้ในกิจการของราชการส่วนท้องถิ่น หรือสาธารณะโดยมิได้หาผลประโยชน์

2.4 ที่ดินที่ใช้เฉพาะการพยาบาลสาธารณะการศึกษาหรือกาลกุศลสาธารณะ

2.5 ที่ดินที่ใช้เฉพาะศาสนกิจศาสนาใดศาสนาหนึ่งที่เป็นกรรมสิทธิ์ของวัดไม่ว่าจะใช้ประกอบศาสนกิจศาสนาใดศาสนาหนึ่งหรือไม่ หรือศาลเจ้าโดยมิได้หาประโยชน์

2.6 ที่ดินที่ใช้เป็นสุสานและฌาปนสถาน

2.7 ที่ดินใช้ในการรถไฟ การประปา การไฟฟ้า หรือการทำเรือของรัฐ

2.8 ที่ดินใช้ต่อเนื่องกับโรงเรือนที่ต้องเสียภาษีโรงเรือนและที่ดินอยู่แล้ว

2.9 ที่ดินของเอกชนเฉพาะส่วนที่เจ้าของยินยอมให้ทางราชการใช้เพื่อสาธารณประโยชน์ โดยเจ้าของที่ดินมิได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินเฉพาะส่วนนั้น

2.10 ที่ดินเป็นที่ตั้งที่ทำการขององค์การสหประชาชาติ ทบวงการชำนัญพิเศษของสหประชาชาติ หรือองค์การระหว่างประเทศอื่นในเมื่อประเทศไทย มีข้อผูกพันให้ยกเว้นตามอนุสัญญาหรือความตกลง

2.11 ที่ดินเป็นที่ตั้งที่ทำการของสถานทูต หรือสถานกงสุล ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักกฏเกณฑ์กฏปฏิบัติต่อกัน

2.12 ที่ดินตามที่กำหนดในกฎกระทรวง

การตีราคาปานกลางของที่ดินเพื่อการเสียภาษี

เกณฑ์ที่ใช้เป็นฐานในการคำนวณภาษีบำรุงท้องที่คือ ราคาปานกลางของที่ดิน ราคาปานกลางนี้มีใช้ราคาซื้อขายกันจริง ๆ ในท้องตลาด แต่เป็นราคาที่กำหนดขึ้นตามนัยแห่งกฎหมายโดยการแบ่งชั้นของที่ดินในแต่ละท้องที่ออกเป็นเขต เรียกว่า หน่วย เพื่อที่จะให้เป็นเกณฑ์ในการตีราคาปานกลางได้ใกล้เคียงและถูกต้องตรงกับความเป็นจริง ราคาปานกลางนี้จะไม่สูงหรือต่ำกว่าราคาที่แท้จริงมากนัก การตีราคาปานกลางนี้ได้มีกฎหมายกำหนดเกณฑ์ตลอดจนตัวบุคคลผู้มีหน้าที่ในการทำการตีราคาปานกลางของที่ดินไว้

การตีราคาปานกลางของที่ดินตามปกติจะต้องกระทำทุก ๆ 4 ปี และให้ใช้เป็นเกณฑ์ในการเก็บภาษีบำรุงท้องที่ในรอบ 4 ปี ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นคณะหนึ่ง นำเอาราคาซื้อขายที่ดินในหน่วยที่จะทำการตีราคาปานกลางไม่น้อยกว่า 3 ราย ในระยะไม่เกิน 1 ปี ก่อนวันที่ราคาปานกลางมาคำนวณเป็นราคาปานกลางของที่ดินซึ่งใช้เป็นหลักในการคิดค่าภาษีบำรุงท้องที่ในรอบ 4 ปีนั้น ราคาปานกลางที่ดินคิดเป็นไร่ เช่น ราคาปานกลางไร่ละ 1,200 บาท ถึงไร่ละ 1,200 บาท กำหนดค่าภาษีไว้ไร่ละ 5.50 บาท หรือถ้าราคาปานกลางไร่ละ 400,000 บาท ถึงไร่ละ 500,000 บาท กำหนดค่าภาษีไว้ไร่ละ 400 บาท เช่นนี้เป็นต้น

ราคาปานกลางนี้ ผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครจะประกาศให้เจ้าของที่ดินและประชาชนทั่วไปทราบ หากเจ้าของที่ดินไม่เห็นพ้องด้วยก็มีสิทธิอุทธรณ์ได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันประกาศ

อัตราภาษีบำรุงท้องที่

อัตราภาษีบำรุงท้องที่ที่จะต้องเสียนี้นอกจากจะเป็นไปตามราคาปานกลางของที่ดินแล้ว ยังขึ้นอยู่กับประเภทและการใช้ประโยชน์ของที่ดิน การใช้ประโยชน์ในที่ดินแตกต่างกัน ก็มีผลให้อัตราภาษีที่ต้องเสียแตกต่างกันไปด้วย ทั้งนี้ เพราะเจตนาของกฎหมายต้องการให้เจ้าของที่ดินทำประโยชน์ในที่ดินตามควรแก่สภาพของที่ดิน ดังนั้น เจ้าของที่ดินที่ทิ้งที่ดินไว้ว่างเปล่าไม่ทำประโยชน์ก็เสียภาษีในอัตราสูง แต่ถ้าใช้ที่ดินทำนาหรือประกอบ

กิจกรรมประเภทไม้ล้มลุกกลับเสียภาษีในอัตราค่า จึงพอสรุปได้ดังนี้

1. ที่ดินทำประโยชน์แล้ว เช่น ให้เช่าปลูกบ้าน ทำสวน หรือปลูกไม้ยืนต้น ฯลฯ เสียภาษีในอัตรापกติ

2. ที่ดินที่ไม่ทำประโยชน์ คือ ที่ดินที่ทอดทิ้งให้รกร้างว่างเปล่า มิได้ทำประโยชน์ตามควรแก่สภาพของที่ดิน ต้องเสียภาษีเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งเท่าของอัตรापกติจากข้อ 1

3. ที่ดินใช้ประกอบการกิจกรรมประเภทไม้ล้มลุก เช่น ทำนา ปลูกพืชผัก เสียภาษีถึงอัตรา แต่ถ้าเจ้าของที่ดินประกอบการกิจกรรมประเภทไม้ล้มลุกนั้น เช่น ทำนาด้วยตนเองให้เสียภาษีอย่างสูงไว้ละไม่เกิน 5 บาท

การเสียภาษีบำรุงท้องที่ประจำปี

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่หรือพูดให้เข้าใจง่ายก็คือเจ้าของที่ดินจะต้องชำระภาษีบำรุงท้องที่ภายในเดือนเมษายนของทุกปี

ในปีแรกของการตีราคาปานกลางของที่ดิน (ตามปกติตีราคาปานกลางทุก 4 ปี) ทางกรมการประกาศให้เจ้าของที่ดินยื่นแบบแจ้งรายการเพื่อเสียภาษีบำรุงท้องที่ (แบบ ภ.บ.ท.6) ต่อเจ้าพนักงานประเมินภายในเดือนมกราคมของปีแรกที่มีการตีราคาปานกลาง เจ้าพนักงานประเมินจะทำการประเมินภาษีบำรุงท้องที่และแจ้งการประเมินให้เจ้าของที่ดินทราบภายในเดือนมีนาคม เมื่อเจ้าของที่ดินได้รับใบแจ้งการประเมินแล้วจะต้องชำระภาษีภายในเดือนเมษายนของปีนั้น

อัตราค่าภาษีที่เจ้าพนักงานประเมินแจ้งการประเมินให้ทราบในปีแรกนั้น ให้ใช้ตลอดไปจนครบ 4 ปี คือเสียภาษีในอัตราเดียวกันนี้ตลอดไปจนกว่าจะมีการตีราคาปานกลางใหม่เมื่อพ้น 4 ปี เว้นแต่ในระหว่าง 4 ปี ที่ดินแปลงนั้นถูกแบ่งขายไป เจ้าของก็ขอลดภาษีลงตามส่วนหรือเดิมที่ดินแปลงนี้ทิ้งไว้ว่างเปล่าเสียภาษีไว้ในอัตรา 2 เท่า ต่อมาได้ใช้ที่ดินทำสวนปลูกไม้ยืนต้น (ทำประโยชน์) คือเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ในที่ดิน เมื่อเจ้าของที่ดินยื่นคำร้อง เจ้าพนักงานประเมินก็จะทำการประเมินค่าภาษีเสียใหม่ตามความเป็นจริง คือเก็บภาษีในอัตรापกติ

สิทธิของผู้รับประเมินหรือเจ้าของที่ดิน

เมื่อผู้รับประเมินหรือเจ้าของที่ดินได้รับใบแจ้งการประเมินจากเจ้าพนักงานประเมินแล้วเห็นว่า การประเมินไม่ถูกต้อง เป็นต้นว่า ประเมินค่าภาษีโดยไม่ได้อัดหย่อนให้ตามสิทธิที่ควรจะได้รับ หรือประเมินค่าภาษีสูงเกินกว่าที่ควรเสีย มีสิทธิอุทธรณ์การประเมินต่อผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับใบแจ้งการประเมิน

เมื่อได้รับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครแล้ว ยังไม่พอใจ เพราะเห็นว่าไม่ถูกต้อง ก็มีสิทธิอุทธรณ์คำวินิจฉัยของผู้ว่าราชการกรุงเทพมหานครต่อ ศาลได้ภายใน 30 วัน นับแต่วันได้รับแจ้งคำวินิจฉัยอุทธรณ์

การไม่ยื่นแบบแสดงรายการที่ดินภายในกำหนดจะต้องเสียเงินเพิ่ม

1. ไม่ยื่นแบบแสดงรายการที่ดินภายในเวลาที่กำหนดให้เสียเงินเพิ่มร้อยละสิบของ จำนวนเงินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่ เว้นแต่กรณีที่เจ้าของที่ดินได้ยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน ก่อนที่เจ้าพนักงานประเมินจะได้แจ้งให้ทราบถึงการละเว้นนั้นให้เสียเงินเพิ่มร้อยละห้าของ จำนวนเงินที่ต้องเสียภาษีบำรุงท้องที่

2. ยื่นแบบแสดงรายการที่ดิน โดยไม่ถูกต้องทำให้จำนวนเงินที่จะต้องเสียภาษี บำรุงท้องที่ลดน้อยลง ให้เสียเงินเพิ่มร้อยละสิบของภาษีบำรุงท้องที่ที่ประเมินเพิ่มเติม เว้น แต่กรณีที่เจ้าของที่ดินได้มาขอแก้ไขแบบแสดงรายการที่ดินให้ถูกต้องก่อนที่เจ้าพนักงาน ประเมินแจ้งการประเมิน

การละเลยไม่ชำระค่าภาษีภายในกำหนด

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ที่ต้องชำระเงินค่าภาษี ณ ที่ทำการงานรายได้เขต ซึ่งที่ดินตั้งอยู่ภายในเดือนเมษายนของทุกปี แต่กรณีผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่ที่ได้รับ ใบแจ้งการประเมินภายหลังเดือนมีนาคม จะต้องชำระเงินค่าภาษีภายใน 30 วัน นับแต่ วันรับใบแจ้งการประเมิน หากชำระเกินกำหนดจะต้องเสียเงินเพิ่มร้อยละหนึ่งต่อเดือนของ เงินค่าภาษีบำรุงท้องที่ที่ต้องชำระเศษของเดือนให้นับเป็นหนึ่งเดือน

การละเลยไม่ยื่นเสียภาษีบำรุงท้องที่

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีบำรุงท้องที่มิได้ยื่นแบบแสดงรายการที่ดินตามมาตรา 24 ให้เจ้าพนักงานประเมินมีอำนาจแจ้งการประเมินย้อนหลังได้ไม่เกิน 10 ปี นับแต่วันที่เจ้าพนักงาน ประเมินได้ทราบ

บทกำหนดโทษ

ผู้ฝ่าฝืนบทบัญญัติว่าด้วยภาษีบำรุงท้องที่ พ.ศ. 2508 มีโทษถึงจำคุกและปรับดังนี้

1. จงใจแจ้งความอันเป็นเท็จหรือนำพยานหลักฐานเท็จมาแสดงเพื่อหลีกเลี่ยงการ เสียภาษีบำรุงท้องที่ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 6 เดือน หรือปรับไม่เกิน 2,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.53)

2. ผู้ใดจงใจไม่มาหรือไม่ยอมชี้เขตหรือไม่ยอมแจ้งจำนวนเนื้อที่ดินต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.54)

3. ผู้ใดขัดขวางเจ้าพนักงานซึ่งปฏิบัติการตามมาตรา 28, 40, 47 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.55)
4. ผู้ใดฝ่าฝืนคำสั่งของเจ้าพนักงานซึ่งสั่งตามมาตรา 40, 47 หรือ 50 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 1 เดือน หรือปรับไม่เกิน 1,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ (ม.56)

ตัวอย่างคำถามท้ายบทที่ 3

1. งบประมาณของกรุงเทพมหานครได้มีการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดทำจากเดิม มาเป็นแบบแสดงแผนงานเช่นเดียวกับรัฐบาลเมื่อ พ.ศ.
 - (1) 2518
 - (2) 2519
 - (3) 2520
 - (4) 2521
 - (5) ผิดทั้งหมด

2. องค์การปกครองท้องถิ่นส่วนใหญ่ที่มีการปรับปรุงการบริหารงบประมาณตามแผนพัฒนาของเทศบาลให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาระดับชาติได้แก่
 - (1) กทม.
 - (2) เทศบาล
 - (3) สุขาภิบาล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด
 - (4) ข้อ 1, 2 ถูก
 - (5) ข้อ 2, 3 ถูก

3. รายได้ที่สำคัญอันเป็นสาระของงบประมาณที่เทศบาลจัดเก็บ ได้แก่ ภาษีอากรของท้องถิ่น 3 ประเภท ตามแนวบรรยายคือ
 - (1) ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีบำรุงท้องที่
 - (2) ภาษีบำรุงท้องที่ ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ภาษีป้าย
 - (3) ภาษีป้าย ภาษีการค้า ภาษีล้อเลื่อน ภาษีเงินได้
 - (4) ภาษีเงินได้ ภาษีบำรุงท้องที่ ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ
 - (5) ผิดทั้งหมด

เฉลย ข้อ 1. 2. ข้อ 2. 4 ข้อ 3. 2.

บรรณานุกรมบทที่ 3

ภาษาไทย

1. สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, *เอกสารประกอบความรู้ทางวิชาการการประชุม สทท. ครั้งที่ 22 พ.ศ. 2524*, พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2524.
2. สันนิบาตเทศบาลแห่งประเทศไทย, *เอกสารประกอบความรู้ทางวิชาการการประชุม สทท. ครั้งที่ 18 พ.ศ. 2520*, พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2520.
3. เขตบางกะปิ กทม., *หนังสืออนุสรณ์งานสงกรานต์คีขาวางกะปิ 2518*, พระนคร : ประจักษ์การพิมพ์, 2518.
4. เครือวัลย์ สุขุมานนท์ “งบประมาณรายจ่ายของกรุงเทพมหานคร ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2520” ในวารสารกรุงเทพมหานคร, พระนคร : โรงพิมพ์ส่วนท้องถิ่น, 2519.
5. ศ.วิจิตร ลุฬิตานนท์ “คำบรรยาย ชั้นปริญญาโท วิชาการคลังพิสดาร” คณะรัฐศาสตร์ มธ. พ.ศ. 2511.

ภาษาอังกฤษ

1. James A. Maxwell, *Financing State and Local Governments*, The Brooking institution N.W.: Washington D.C., 1969.
2. City of Milpitas, *Preliminary Budget and Summary of Changes' 1970-71*, Milpitas California U.S.A., 1971.
3. Alan K. Campbell, ed., *The States and The Urban Crisis*, The American Assembly, Englewood Cliffs N.J.: Prentice-Hall Inc., 1967.
4. Charles R. Adrian, *State and Local Governments*, New York: McGraw-Hill book co., 1967.
5. Simon “Theories of Decision Making in Economics and Behavioral Science” *The American Economic Review*, Vol. 10-59 June, 1959.
6. Norton E. Long “Public Policy and Administration: The Goal of Rationality and Responsibility” *Public Administration Review*, Vol. 14. Winter, 1954.
7. V.O. Key Jr., “The Lack of a Budgetary Theory” *The American Political Science Review*, Vol. 34. December, 1940.